

працівників: семінар-практикум для психологів. *Психолог. Шкільний світ*. 2005. № 41. С. 12-14.

9. Тищук Л. І. Психологічні чинники запобігання синдрому професійного вигорання педагога дошкільного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2008. 20 с.

Глебенкова Н. В.
магістрантка групи мСР-21
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Водяна О. В., к. п. н., викладач

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні ведеться багато дискусій (частіше серед здорових людей) про недопущення вживати слово «інвалід», начебто воно є образливим. Хоча це слово походить від англійського «in war» – на війні. Так називали людей, які отримали важкі травми, захищаючи свою Батьківщину. Такі люди завжди були шанованими. В центрі Парижу на їх честь навіть побудовано палац під назвою Invaliden Palace. На мою думку, більш образливо називати людину з обмеженими можливостями. Часто не хвороба обмежує наші можливості, а загальносуспільна думка, що особи з обмеженими потребами – це люди другого сорту.

Метою статті є обґрунтування особливостей соціальної адаптації дітей з особливими потребами у навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статистичних даних, в Україні кількість дітей з інвалідністю сягнула показника 167 тисяч дітей або 2% від усього дитячого населення країни 8 млн., що й засвідчує масштабність глобальної проблеми інвалідності. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для людей з інвалідністю проголошують, що кожна дитина та її потреби важливі для суспільства. Необхідність

ТНПУ MAGISTERIUM

соціальної роботи з даною категорією осіб визначається потребами суспільства у формуванні сучасної гармонійно розвиненої людини, всебічній активізації її інтелектуального і творчого потенціалу та вихованню високих особистісних рис громадянина України. Дітям із обмеженими можливостями важко адаптуватися в суспільстві. Тому все перераховане вище підтверджує надзвичайну актуальність даної проблематики [1].

Людина з обмеженими можливостями – особа, що має функціональні обмеження і не здатна до будь-якої діяльності в результаті захворювання, відхилень або вад розвитку, нетипового стану здоров'я, а також внаслідок не адаптованості зовнішнього середовища до особливих потреб індивіда та негативних стереотипів, упередження, що виділяють людей у соціокультурній системі [3].

Є багато прикладів, коли люди з обмеженими можливостями, в нашому розумінні цього слова, залишили історичний слід в історії людства. Згадаємо: Л. Бетховен, – найвідоміший композитор – страждав на глухоту, Стіві Вандер – геніальний барабанщик, музикант – мав лише одну руку, Президент США Рузвельт – керував країною з висоти інвалідного візка, та багато інших [2].

Відповідно до ширшого розуміння інклюзивної освіти та міжнародних документів, діти з особливими потребами – це особи до 18-ти років, які потребують додаткової підтримки в освітньому процесі (діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з інвалідністю, діти-біженці, працюючі діти, діти-мігранти, діти-представники національних меншин, діти-представники релігійних меншин, діти із сімей з низьким прожитковим мінімумом, безпритульні діти, діти-сироти, діти із захворюваннями СНІД/ВІЛ та інші).

В українському законодавстві термін «діти з особливими освітніми потребами» використовується у вужчому розумінні інклюзивної освіти й охоплює дітей з порушеннями психофізичного розвитку та дітей з інвалідністю.

Однією з умов ефективної соціальної адаптації дітей, які мають особливі потреби, має стати інклюзивне навчання. Адже європейська практика свідчить, що більшість із цих учнів можуть навчатися в загальноосвітніх школах за моделлю інклюзивної

ТНПУ MAGISTERIUM

освіти, яка передбачає надання якісних освітніх послуг школярам з особливими потребами у звичайних класах (групах) загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладів за умови відповідної підготовки вчителів і підтримки сімей.

Доцільним є аналіз понять «інклюзія» та «інклюзивна освіта». Термін «інклюзія» (англ. – inclusion) означає включення або приєднання. Він запозичений з англійської мови, але не має точного перекладу. Однокореневі англійські слова перекладаються як include – включати, залучати; including – включаючи; inclusive – включно, містить [5].

Можливість навчання дітей з обмеженими можливостями є однією з головних та необхідних умов для їх успішної соціалізації та забезпечення їх повноцінної участі в суспільстві, ефективної самореалізації в різних видах професійної та соціальної діяльності.

В основі інклюзії, на противагу інтеграції, лежить нова філософія та методологія шкільного навчання, яка має враховувати потреби кожної дитини, у тому числі і обдарованої, й тих, котрі мають особливі освітні потреби.

Вважаємо, що проблема розвитку інклюзивної освіти перебуває під пильною увагою не тільки батьків, але і освітньої спільноти, але також і всієї громади. Практика показує, що впровадження інклюзивної освіти є складним, багатогранним процесом, однак впливає на науковий, методологічний та адміністративний ресурси, однак, інклюзивний простір передбачає відкритість та доступність не лише для дітей, а й для дорослих. Характерною особливістю сьогодення системи спеціальної освіти в Україні є реконструювання її на демократичних засадах. Намітилась тенденція переходу до альтернативних моделей психолого-педагогічної підтримки, вільного вибору форм навчання дітей, рівня і діапазону освітніх послуг.

Держава посилила увагу до проблем дітей з особливими потребами, гуманістичні підходи до освіти яких базуються на принципах:

- природної соціалізації (не відривати дитину від сім'ї);
- додаткових моделей спеціальної освіти, вибору батьками форм і видів майбутньої освіти;

ТНПУ MAGISTERIUM

– перспективним вважається і третій принцип – фінансувати не школу за надані освітні послуги, а дитину з тим, щоб форму, рівень і діапазон послуг обирали її батьки [5, 4, с. 10].

Для більшої зацікавленості у збереженні чи розширенні контингенту учнів, наприклад у США, школи постійно дбають про зростаючий рівень навчально-виховного процесу. Для вирішення питання фінансування освітніх потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку мають вноситися зміни у державний (регіональний, місцевий) бюджет, державні та регіональні програми незалежно від того де навчається дитина – в державному, комунальному чи приватному закладі.

На сьогоднішній день позитивне розв'язання питання про залучення дітей з особливими потребами до звичайних класів у повній мірі залежить від зацікавленості і мотивації адміністрації шкіл та вчителів. Умовою досягнення успіху являється співпраця педагогів з батьками, медиками та іншими фахівцями, а також: визначення потреб дитини, розробка відповідних заходів для її підтримки, розробка високоякісних навчальних програм на основі інформації про розвиток дитини, відповідна професійна підготовка вчителів та постійне підвищення кваліфікації. У класі мають бути створені такі умови, щоб всі діти відчували свою цінність і могли брати активну участь в усіх шкільних справах. Активна участь батьків у педагогічному процесі є надзвичайно важливою умовою для налагодження партнерських стосунків, організації роботи в спільній команді. Адже, дитині досить важко адаптуватися до нового середовища, враховуючи булінг який торкається дітей із обмеженими можливостями.

Соціальна адаптація – це процес адаптації особистості (групи) до соціального середовища, включаючи взаємодію та поступове узгодження очікувань обох сторін. Мета соціальної адаптації – це забезпечення стабільності, традиційності, послідовності, соціального досвіду та його змін інноваційного збагачення. Соціальна адаптація передбачає набуття індивідуальної суб'єктивності для самореалізації соціальних дій та функцій з оптимальними психофізіологічними витратами.

З огляду на це, риторичній адаптації можна прослідкувати за такими ознаками: підлітки мають високу стійкість до стресів, адекватне сприйняття критики, гарне самопочуття та настрій,

ТНПУ MAGISTERIUM

бадьорість, здорові амбіції, мобільність, висока працездатність, самовпевненість, стійка і позитивна самооцінка, розуміння та розподіл Я-образів. Критерії комунікативної організації включає навички слухати та розуміти співрозмовників, щирість, здатність будувати довгострокові партнерські стосунки та конфіденційні контакти в реальному житті, вміння сперечатися, неконфліктність, емпатія, реальна оцінка та розподіл своїх сил [4].

Як і всі діти, діти з обмеженими можливостями мають амбіції та мрії про своє майбутнє. Як і всім дітям, їм потрібна якісна освіта, щоб розвивати свої вміння та реалізовувати весь свій потенціал. Нам здоровим людям ніколи не зрозуміти, як це сидіти у інвалідному візку. Як це хотіти бігати, самому пересуватися, насолоджуватися життю, як це почувати себе обділеним та приреченим, коли «здорові» люди показують на тебе пальцем та сміються. Діти з обмеженими можливостями часто залишаються поза увагою при формуванні політики, обмежуючи доступ до освіти та можливість брати участь у соціальному, економічному та політичному житті. Вони стикаються з стійкими бар'єрами в освіті, що виникають через дискримінацію, стигматизацію та рутинні невдачі тих, через хто приймає рішення.

Висновок. Проблема дітей особливими потребами не обмежується медичним аспектом, це соціальна проблема нерівних можливостей. Діти із обмеженими потребами відносяться до найбільш соціально незахищеної категорії населення. Їм важко не здобувати освіти, та займатися трудовою діяльністю. Їхній дохід значно нижче середнього, а потреби в медичному та соціальному обслуговуванні набагато вище. Більшість з них не має сім'ї і не бажає брати участь у суспільному житті.

Працюючи з визначеною категорією осіб, потрібно не співчувати їм, а підтримувати, налаштовувати на краще. Також, пояснювати людям, мікросоціуму, що від нас вони чекають лише підтримки. Нам потрібно пам'ятати, що доглядати за людиною із обмеженими можливостями це не «нести хрест», а нам дають такий шанс, бо знають що ми можемо пережити такі труднощі. Діти з обмеженими потребами обділені фізично, але в них теж є почуття, мрії, таланти. Їм лише потрібно формувати позитивне

ставлення до життя та людей, які їх оточують.

Список використаних джерел:

1. Іванова І. Б. Соціально-педагогічна робота з дітьми-інвалідами в системі соціальних служб для молоді: канд. пед. наук.: 13.00.05. Київ, 1998.
2. Кравченко М. В. Дистанційна освіта як прогресивна форма навчання. *Теорія і практика державного управління* : зб. наук. пр. Х. : Вид-во ХарІДУ Магістр, 2009. С. 305-311.
3. Мостіпан О. Державна політика щодо інвалідів, її перспектива та пріоритети. *Соціальний захист*. 2012. №11. С. 15-18.
4. Родименко І. М. Сучасний погляд на навчання дітей з особливими потребами. *Нива знань*. 2014. №2. С. 8-12.
5. Сварник М. Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації. *Інклюзивна освіта*: зб. матеріалів проекту. К.: 2013.

Дзядик О. І.
магістрантка групи змСАГ-11
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Поліщук В. А., д. п. н., професор

**ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ДОГЛЯДУ ОДИНОКИХ
ЛЮДЕЙ У ГРОМАДАХ ЦЕНТРАМИ СОЦІАЛЬНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ**

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження соціального обслуговування одиноких людей визначається такими факторами, як збільшення тривалості життя, що вимагає все більшої участі установ соціального обслуговування; необхідності формування теоретичної бази для професійної підготовки соціальних працівників ОТГ, які контактують з людьми похилого віку, розгляд і вивчення проблем, характерних для літніх громадян ОТГ, пошук найбільш ефективних технологій і методів з надання результативної соціальної допомоги.

У даний час соціальна робота з людьми похилого віку